

Prescripția sine lex?

Privire critică asupra unor argumente aduse împotriva aplicării principiului legii penale mai favorabile în materia întreruperii cursului termenului de prescripție a răspunderii penale

Lect. univ. dr. Dragoș Pârgaru

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Prezentul articol reprezintă o continuare necesară a unui alt articol publicat în urmă cu puțin timp de subsemnatul în legătură cu același subiect. Materialul de față își propune să arunce o privire critică asupra tuturor argumentelor și concluziilor evocate în „Nota privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei CCR nr. 358/2022 și a OUG nr. 71/2022”, document emis de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Cabinetul Procurorului general. Reprezintă, în esență, un articol-răspuns la această Notă. Desigur, în acest demers, sunt oferite perspective în legătură cu dileme care s-ar putea regăsi în raționamentul oricărei persoane care analizează problema prescripției răspunderii penale în urma Deciziilor nr. 297/2018 și 358/2022 ale Curții Constituționale.*

Cuvinte cheie: *prescripția răspunderii penale, întreruperea curgerii termenului, neconstituționalitate, legea penală mai favorabilă, tempus regit actum.*

Statute of limitations sine lex? A critical approach regarding arguments raised against the mitior lex rule in relation to the interruption of the running of the statute of limitations

Abstract: *The present article is a necessary continuation of a previously published article by this author regarding the same subject. The present study sets out on a critical approach of all the arguments and conclusions presented in the „Note regarding unitary criteria in application of Decision no. 358/2022 of the Romanian Constitutional Court and of Emergency Government Ordinance no. 71/2022”, document issued by the Prosecutors' Office attached to the High Court of Cassation and Justice - General Prosecutor's Office. It is essentially a response article to this Note. Of course, at the same time, it will offer perspectives regarding dilemmas that could arise in the thoughts of any individual who meditates upon the issue of the statute of limitations in the aftermath of Decisions no. 297/2018 and 358/2022 of the Romanian Constitutional Court.*

Key words: *criminal law statute of limitations, interruption of the running of the statute of limitations, unconstitutionality, mitior lex, tempus regit actum.*

La data de 10.06.2022, am publicat în revista Analele Universității din București - Drept - Forum juridic nr. 1/2022 un articol având titlul „Prescripție, quo vadis? Gânduri în legătură cu prescripția răspunderii penale în urma Deciziei nr. 358/2022 a Curții

*Constituțională*¹. În cuprinsul respectivului material am încercat să analizez punctual, prin raportare la diferite întrebări ce se pot ridica și prin raportare la diferite situații practice, consecințele Deciziilor nr. 297/2018² și 358/2022³ ale Curții Constituționale a României.

Mărturisesc faptul că, atât în momentul redactării articolului, cât și în momentul trimiterii sale spre publicare, mă încerca un sentiment de nemulțumire față de mine însumi prin aceea că am decis să abordez în scris, pe calea cercetării științifice, o chestiune care, din punctul meu de vedere, este una care nu comportă prea multe dubii. Cred că activitatea de cercetare trebuie să se axeze pe analiza acelor probleme juridice care comportă întrebări serioase, argumentări solide din diferite perspective. În chestiunea *pendinte*, însă, apreciez că orice abordare serioasă a aplicării unor reguli fundamentale de drept, fără a fi necesare raționamente de mare finețe, nu poate conduce decât la niște răspunsuri foarte clare. În ciuda sentimentului de nemulțumire față de mine însumi, având în vedere importanța practică și, până la urmă, socială a subiectului, am decis să aștern totuși pe hârtie chiar și aceste răspunsuri foarte clare.

Menționam în ultima secțiune a articolului anterior menționat că poate o singură fațetă a problemei ar necesita, în ciuda unor răspunsuri clare și în cazul acesteia, unele dezvoltări suplimentare, respectiv chestiunea raportului dintre jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și cea a Curții Constituționale a României.⁴ De altfel, plănuiam ca un viitor material să abordeze pe larg și exclusiv analiza acestui raport.

Între timp, din păcate, planurile au fost date peste cap și necesitatea reluării, într-o altă formă, a discuției principale se manifestă puternic. În cursul zilei de 15.06.2022, în presă⁵ a fost publicat un document intitulat „Notă privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei CCR nr. 358/2022 și a OUG nr. 71/2022” (în continuare „Nota”). Documentul poartă antetul Cabinetului Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și este redactat de un „colectiv”. Având în vedere că existența sau conținutul Notei nu au fost nicidecum infirmate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție până la momentul redactării prezentului articol, nu putem decât să prezumăm realitatea și autenticitatea documentului. Nota reprezintă, în esență, un îndrumar⁶ pentru procurori în legătură cu maniera de interpretare și aplicare a instituției prescripției răspunderii penale în condițiile apariției Deciziei nr. 358/2022 a CCR și a OUG nr. 71/2022.

Esențialmente, conținutul acestei Note ocazională apariția prezentului articol. Aceasta, din cunoștințele subsemnatului, a generat un real și aprins interes pentru

¹ Articolul poate fi lecturat accesând adresa:

<https://drept.unibuc.ro/documente/1,%202022,%206.%20Dragos%20Pargaru%20-%20Prescriptie,%20quo%20vadis%20Ganduri%20in%20legatura%20cu%20prescriptia%20raspunderii%20penale%20in%20urma%20Deciziei%20nr.%20358%202022%20a%20Curtii%20Constitutionale.pdf>.

De asemenea, link-ul către conținutul articolului poate fi identificat și cel puțin la următoarele adrese: <https://www.juridice.ro/787263/prescriptie-quo-vadis-ganduri-in-legatura-cu-prescriptia-raspunderii-penale-in-urma-deciziei-nr-358-2022-a-curtii-constitutionale.html>; <https://www.universuljuridic.ro/prescriptie-quo-vadis-ganduri-in-legatura-cu-prescriptia-raspunderii-penale-in-urma-deciziei-nr-358-2022-a-curtii-constitutionale/>

² Publicată în M. Of. nr. 518 din 25.06.2018.

³ Publicată în M. Of. nr. 565 din 9.06.2022.

⁴ D. Pârgaru, AUBD Forum Juridic nr. 1/2022, pag. 54-55.

⁵ <https://www.clujjust.ro/procurorul-general-nota-privind-criterii-unitare-de-aplicare-a-deciziei-ccr-nr-358-2022-si-a-oug-nr-71-2022/>

⁶ Deși, pe alocuri, documentul conține mai degrabă formulări ce pot fi asemuite în unele interpretări unor dispoziții ierarhice.

practicienii dreptului penal, motiv pentru care se justifică o analiză *in extenso*.

Cu titlu preparatoriu, doresc să subliniez că atât în ansamblu, cât și în detaliu, aspectele evocate în Notă reprezintă, în opinia subsemnatului, concluzii neîntemeiate juridic și, mai mult, apte a pune în discuție nerespectarea unor principii și dispoziții de esență dreptului penal.

Reamintesc în alți termeni o precizare făcută în articolul anterior publicat în legătură cu acest subiect. Fără a intra într-o dezbateră filozofică, consider că societatea modernă este construită și organizată într-un sistem care se opune, în cea mai mare parte, unei viziuni pur utilitariste. „Scopul scuza mijloacele” reprezintă un standard care se opune cel mai adesea unor principii fundamentale ale dreptului modern - în principal, fac referire la principiul legalității. Fiind puși în situația de a alege între oportunitate și legalitate, cred cu tărie că este necesar să optăm întotdeauna pentru legalitate. Justificarea unor demersuri din rațiuni de oportunitate, demersuri care constau, de fapt, în relativizarea unor principii fundamentale de drept, deschide o foarte periculoasă cutie a Pandorei. Într-adevăr, este imposibil să nu constatăm că, din punctul de vedere al oportunității, situația prezentă, respectiv inaplicabilitatea „prescripției speciale” în foarte multe cazuri, este una indezirabilă. Însă situația este, pur și simplu, rezultatul unor erori în linie făcute de legiuitor. Cert este că, din păcate, nu sunt nici primele și nici ultimele erori făcute de legiuitor prin raportare la oportunitatea dezideratelor. Totuși, chiar și în aceste condiții, pot organele judiciare să „forțeze” sau chiar să încalce normele pe care le apreciază drept eronate în considerarea unui scop bun? Putem accepta această încălcare a principiului separației puterilor în stat? Care vor fi consecințele pe termen mediu și lung ale acestei negări a unor concepte pe care cu toții ni le-am însușit de la începutul studiului dreptului? Cum va putea fi folosit în viitor acest precedent? Acestea sunt numai câteva dintre întrebările care ar trebui să preocupe rațiunea tuturor celor implicați în actul de justiție în această perioadă.

Astfel fiind pusă problema, voi aborda argumentele și concluziile expuse în Nota ce a ocazionat prezentul articol în ordinea în care au fost expuse, utilizând chiar și aceeași structură.

I. NATURA JURIDICĂ A ACTELOR ÎNTRERUPTIVE DE PRESCRIPTIE

Într-adevăr, premisa concluziilor trasate în cuprinsul Notei derivă din acest subiect - care este natura actelor întreruptive de prescripție? Putem separa întreruperea prescripției de prescripție din punctul de vedere al naturii juridice?

În esență, Nota susține că „*actul întreruptiv este esențialmente un act de procedură. Fiind un act de procedură, valabilitatea și efectele sale sunt guvernate de principiul tempus regit actum*”. Pentru a se concluziona astfel, sunt evocate trei argumente: un extras din literatura de specialitate, jurisprudența Curții Constituționale și art. 155 din Codul penal (în forma în vigoare începând cu 2014).

Voi începe analiza cu cel de-al doilea argument - jurisprudența Curții Constituționale. În realitate, aceasta nici nu este invocată drept un argument direct pentru pretinsa natură de instituție aparținând dreptului procesual a întreruperii curgerii termenului de prescripție. Nota numai reamintește o mențiune a Curții Constituționale care nu poate fi nicidecum contestată, respectiv aceea că așezarea normelor în Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu pentru deosebirea lor. Afirmția este categoric una corectă. Însă aceasta ar putea reprezenta cel mult un contraargument ce ar putea fi adus unui

potențial argument reprezentat de așezarea normelor referitoare la prescripție în Codul penal. Or, subsemnatul apreciază că, tocmai prin raportare la jurisprudența Curții Constituționale acest potențial argument nu are nici o valoare în discuție.

Interesant este, însă, faptul că tocmai deciziile citate conțin și explicații suplimentare care conduc la concluzia diametral opusă celei enunțată în Notă. Se face mai întâi trimitere la Decizia nr. 1470 din 8 noiembrie 2011⁷ a Curții Constituționale. Aceasta a vizat dispozițiile fostului art. 320¹ din Codul de procedură penală. Într-adevăr, în această Decizie se menționează: „*Cât privește criteriile de delimitare a normelor de drept penal de cele de procedură penală, Curtea constată că așezarea acestor norme în Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu pentru deosebirea lor*”.

Însă Nota evită să citeze continuarea aceluiași paragraf: „*De asemenea, dacă se ia în considerare criteriul obiectului de reglementare al normei, se constată că art. 320¹ alin. 7 din Codul de procedură penală este o normă care privește quantumul pedepsei aplicabile anumitor infracțiuni, putând fi încadrată în categoria normelor de drept substanțial, și nu în categoria celor de procedură penală. La aceeași concluzie se ajunge și dacă se ia în considerare criteriul scopului normei, care atribuie un drept, o facultate, nefiind o normă care să reglementeze proceduri. Totodată, nu poate fi înlăturat nici criteriul rezultatului la care conduce norma cu privire la răspunderea penală pe care o poate înlătura, reduce sau agrava. În măsura în care aplicarea concretă a unei norme la o speță dedusă judecății, indiferent de ramura de drept căreia îi aparține, aduce o schimbare cu privire la condițiile de incriminare, de tragere la răspundere penală și de aplicare a pedepselor, aceasta va cădea sub incidența legii penale mai favorabile*” (s.n.).

Aduce modalitatea în care se întrerupe cursul termenului de prescripție o modificare cu privire la condițiile de tragere la răspundere penală și de aplicare a pedepselor? Categorie da. Conduce modalitatea în care se întrerupe cursul termenului de prescripție la o potențială înlăturare a răspunderii penale? Categorie da. Așadar, criteriul rezultatului la care conduce norma nu permite nicidecum a concluziona că întreruperea cursului prescripției reprezintă o instituție de drept procesual guvernată de regula *tempus regit actum*. Dimpotrivă, întreruperea reprezintă o parte a instituției prescripției răspunderii penale, aceasta fiind guvernată în integralitate de principiul legii penale mai favorabile.

A doua decizie la care se face referire este Decizia nr. 511 din 12 decembrie 2013⁸. În legătură cu aceasta trebuie să constatăm două aspecte. În primul rând, decizia menționată nu tranșează natura juridică a prescripției sau a întreruperii prescripției. Mai degrabă, decizia reia constatări făcute și în alte hotărâri, adăugând un detaliat examen de drept comparat. În al doilea rând, rațiunea pentru care instanța de contencios constituțional a constatat la momentul respectiv constituționalitatea art. 125 alin. 3 din Codul penal 1968 este următoarea: „*Într-o atare situație, legiuitorul a avut de ales între principiul securității raporturilor juridice și echitatea juridică, ambele componente fundamentale ale statului de drept. Fiind sarcina legiuitorului să decidă cărui principiu îi acordă prevalență, acesta, fără a interveni arbitrar și ținând seama de valoarea primordială a dreptului la viață consacrat de art. 22 alin. (1) din Constituția României, a optat pentru aplicarea imediată a dispozițiilor din materia prescripției, mai severe, inclusiv pentru infracțiuni comise anterior, pentru care termenul de prescripție a executării pedepsei nu s-a împlinit încă*”. Se poate constata că nu o

⁷ Publicată în M. Of. nr. 853 din 2.12.2011.

⁸ Publicată în M. Of. nr. 75 din 30.01.2014.

anumită natură a instituției prescripției a determinat respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor anterior amintite, ci prevalența protejării dreptului la viață, ca opțiune de politică penală a legiuitorului.

Analiza va continua cu cel de-al treilea argument adus în Notă, respectiv art. 155, alin. 1 din Codul penal (în forma în vigoare anterior Deciziei nr. 297/2018). Se invocă faptul că textul de lege face referire la un act de procedură. Este evident faptul că utilizarea acestei sintagme în dispoziția citată nu are nicio relevanță asupra calificării naturii juridice a prescripției răspunderii penale sau a întreruperii acesteia. *Primo*, se aduce drept argument o dispoziție a cărei neconstituționalitate a fost constatată explicit în Decizia nr. 297/2018. *Secundo*, chiar ignorând Decizia nr. 297/2018, legiuitorul, în art. 155 alin. 1 C.pen. nu făcea decât să indice modalitatea practică în care se întrerupe cursul termenului de prescripție - prin acte de procedură. *Nota bene*, faptul că un act de procedură produce efectul întreruptiv al prescripției, efect de drept substanțial, nu înseamnă că acel act nu își va produce și efectul specific, respectiv cel de drept procesual. De exemplu, punerea în mișcare a acțiunii penale produce în principal și în primul rând efectele specifice pe tărâm procesual. Totuși, legiuitorul a decis ca același act să producă efecte și pe tărâm substanțial, operând întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale. Faptul că se produc și aceste din urmă efecte nu neagă nicidecum calitatea actului de a fi, esențialmente, unul „de procedură”.

Am optat pentru lăsarea la final a primului argument deoarece acesta necesită mențiuni mai ample. Nota citează o unică lucrare din literatura de specialitate invocând implicit că aceasta ar reprezenta viziunea doctrinei (se folosește sintagma „doctrina relevantă” - *per a contrario*, orice altă lucrare reprezintă „doctrină irelevantă”?). Desigur, departe de subsemnatul gândul de a nega valoarea uriașă a explicațiilor oferite într-o lucrare de căpătâi a dreptului penal român, coordonată chiar de profesorul Vintilă Dongoroz. Însă, din păcate, în chestiunea analizată, cel mai probabil, cuvintele nu au fost alese în maniera cea mai potrivită deoarece, dacă un cititor avizat ar continua lecturarea lucrării dincolo de pasajul citat în Notă într-o manieră selectivă, ar putea observa că, de fapt, viziunea exprimată este aceea că întreruperea prescripției se supune regulii *mitior lex*, fiind astfel, o instituție esențialmente de drept substanțial.

Astfel, exact aceeași lucrare citată în Notă, dar cu numai 3 paragrafe mai jos, conține următoarele mențiuni: „*Într-adevăr, nu în toate cazurile legea care prevede prescripția cea mai scurtă este și legea mai favorabilă: de exemplu, dacă o lege prevede un termen de prescripție mai lung, dar în același timp dispune că nu poate fi întrerupt cursul prescripției sau că anumite acte nu au efect întreruptiv de prescripție, această lege - în cazul când au avut loc acte care ar putea fi întreruptive de prescripție - poate fi mai favorabilă decât legea care prevede un termen de prescripție mai scurt, dar care dispune că prescripția poate fi întreruptă sau că au efect întreruptiv de prescripție actele care potrivit celeilalte legi nu produc acest efect.*”

Codul penal în vigoare nu cuprinde vreo reglementare expresă cu privire la aplicarea „legii mai favorabile” în materie de prescripție. Dat fiind însă că instituția prescripției este reglementată în cadrul Codului penal, toate normele privitoare la aplicarea în timp a legii penale își au aplicarea și cu privire la prescripție”⁹(s.n.).

⁹ V. Dongoroz ș.a., Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea Generală, vol. I, ediția a II-a, edit. Academiei Române, București, 2003, pag. 76-77.

Evident, acest ultim argument oferit merită a fi privit cu scepticism, având în vedere că în prezent acceptăm fără rezerve că apartenența unei norme la un cod sau altul nu constituie un argument infailibil în ceea ce privește natura juridică a respectivei instituții.

Revenind, totuși, la problema principală, constatăm faptul că, în realitate, lucrarea citată subliniază cu caracter de certitudine că prescripția, în integralitatea sa, se supune normelor privitoare la aplicarea în timp a legii penale. Mai mult, exemplul oferit în primul paragraf citat este, întâmplător, unul care se mulează perfect pe situația noastră *pendinte*. Se face referire tocmai la chestiunea întreruperii cursului prescripției, subliniindu-se că aceasta se supune regulii *mitior lex*.

Nota operează cu o confuzie între validitatea unui act și efectele respectivului act. Într-adevăr, validitatea actului de procedură nu poate fi apreciată decât prin raportare la normele de procedură și, ca atare, conform regulii *tempus regit actum*. Efectele, în schimb, pot fi de natură diversă chiar în ceea ce privește același act, respectiv se pot produce atât efecte de natură procedurală, cât și efecte de natură substanțială. Să luăm în discuție o ipoteză în care atât o lege veche, cât și una nouă prevăd în mod similar că întreruperea cursului prescripției se va realiza prin orice act de procedură. Însă, bunăoară, legea veche reglementează în partea sa procedurală acte pe care legea nouă nu le mai reglementează (un exemplu concret ar putea fi reprezentat de actele premergătoare - reglementate în Codul de procedură penală anterior, dar excluse din viziunea noului legiuitor). Validitatea actului de procedură se va aprecia în funcție de regula *tempus regit actum* și, în măsura în care în raport de această regulă, actul este unul valid, el va putea produce efecte. Dacă actul a fost îndeplinit sub imperiul legii vechi el va produce atât efectele sale specifice din punct de vedere procedural, cât și efectul întreruptiv de prescripție. Dacă, însă, actul respectiv este realizat sub imperiul legii noi, el este unul invalid din punct de vedere procedural, motiv pentru care nu va putea produce niciun efect, respectiv nici efectul de întrerupere a cursului termenului de prescripție.

Efectele unui act reprezintă o reglementare distinctă față de condițiile de validitate ale actului. Cu alte cuvinte, capacitatea unui act de procedură de a produce, pe lângă efectele sale specifice de drept procesual și efecte pe tărâmul dreptului substanțial depinde de voința „legiuitorului substanțial” de a *selecta* acel act de procedură în câmpul celor care ar putea produce aceste din urmă efecte.

În acest punct, cred că se cuvine o simplificare a discuției. Nu putem ignora faptul că o serie de argumentări s-au născut din dorința (de înțeles, de altfel) de a se „salva” o situație generată de pasivitatea legiuitorului. Însă, pentru a înțelege mai bine la nivel teoretic problema, să ne imaginăm că nu ar fi în discuție o pasivitate imputabilă a legiuitorului, ci de o opțiune asumată de politică penală. Astfel, de exemplu, avem o lege veche ce reglementează termene generale de prescripție, cazuri de întrerupere a cursului termenului și termene de „prescripție specială”. La un moment dat, intră în vigoare o lege nouă (un Cod penal nou) care renunță în mod asumat la „prescripția specială” și, evident, la cazurile de întrerupere a cursului termenului de prescripție. Se va putea susține într-o asemenea situație că pentru cauzele *pendinte* se va aplica în continuare vechea „prescripție specială”, prin ipoteză, mai lungă decât termenul general de prescripție? Categoriec nu. Este indubitabil că „prescripția specială” aparține dreptului substanțial. Însă, „prescripția specială” nu reprezintă decât un efect al întreruperii cursului termenului general de prescripție. Așadar, nicidecum nu se poate susține că, în acest peisaj, întreruperea cursului prescripției ar reprezenta o instituție de drept procesual.

În realitate, întreruperea cursului prescripției este o instituție de drept substanțial care se supune principiului aplicării legii penale mai favorabile, doar **valabilitatea/validitatea** actului de procedură prin care se generează acest efect substanțial fiind supusă regulii *tempus regit actum*¹⁰.

Pentru a susține cele arătate mai sus, pe lângă analiza lucrării „Explicații teoretice ale Codului penal român”, credem că nu trebuie să ometem și „altă doctrină” cel puțin la fel de relevantă, precum și jurisprudența fostului Tribunal Suprem. Astfel, fostul Tribunal Suprem a reținut explicit următoarele: **„Este mai favorabilă legea nouă dacă aceasta prevede condiții mai restrictive în ceea ce privește actele procesuale care au ca efect întreruperea prescripției. Potrivit legii noi, sunt susceptibile să întrerupă cursul prescripției numai actele procesuale de urmărire și judecată, care, potrivit legii, trebuie să fie comunicate învinutului sau inculpatului (nu orice acte procesuale, ca în legea anterioară)”**¹¹(s.n.).

În comentariul doctrinar ce însoțește această decizie, regăsim următoarele mențiuni: **„Soluția este corectă, după părerea noastră. Evaluarea caracterului mai favorabil al dispozițiilor referitoare la prescripție din legile succesive trebuie să se facă în raport de situația concretă și în ansamblul dispozițiilor privind prescripția din legile penale succesive. Nu ar putea fi combinate dispozițiile mai favorabile, în materie de prescripție, din legile penale care au intervenit. Tot astfel, nu ar putea fi socotită întotdeauna mai favorabilă legea care prevede un termen de prescripție mai scurt, deoarece aceeași lege ar putea conține alte prevederi care, în mod concret, să agraveze situația condamnatului. O aplicare corectă a acestei reguli s-a făcut în speța citată. Față de situația concretă, a apărut mai favorabilă legea nouă care restrânge mult efectul întreruptiv de prescripție al unor acte procedurale, înlesnind împlinirea termenului de prescripție, chiar dacă, prin ipoteză, ar fi prevăzut un termen mai lung de prescripție a incriminării decât legea anterioară, ori ar fi prevăzut o pedeapsă mai gravă decât legea veche pentru infracțiunea imputată”**¹²(s.n.).

II. NOȚIUNEA DE ACT DE PROCEDURĂ

În legătură cu cele menționate în această secțiune, în principiu, nu pot fi aduse critici. Într-adevăr, sfera actelor de procedură este corect analizată. Totuși, Nota omite să realizeze analiza pe care am prezentat-o anterior, respectiv diferențierea între valabilitatea/validitatea actului de procedură și efectele pe tărâm procesual sau pe tărâm substanțial ale respectivului act.

¹⁰ O instituție asemănătoare este plângerea prealabilă. Astfel, deși condițiile de valabilitate ale plângerii prealabile sunt reglementate prin norme procedurale, apreciindu-se în această chestiune cu aplicarea regulii *tempus regit actum*, efectele plângerii prealabile se manifestă atât pe tărâm procedural, cât și pe tărâm substanțial. Este indubitabil faptul că instituția plângerii prealabile, din punctul de vedere al instituirii acestei condiții pentru tragerea la răspundere penală în cazul anumitor infracțiuni, se supune principiului aplicării legii penale mai favorabile.

¹¹ Tribunalul Suprem, decizia nr. 2185 din 1970, citată în G. Antoniu, C. Bulai (coord.), Practică judiciară penală, vol. I, edit. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988, pag. 31-32.

¹² G. Antoniu, C. Bulai (coord.), Practică judiciară penală, vol. I, edit. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988, pag. 39.

III. CONSECINȚELE NATURII JURIDICE A ACTELOR ÎNTRERUPTIVE DE PRESCRIȚIE

Această secțiune a Notei este și cea care conține o primă concluzie: „*examinarea efectelor neconstituționalității art. 155 alin. 1 Cod penal nu antrenează principiul legii penale mai favorabile*”. Apreciez că această concluzie este eronată luând în considerare totalitatea argumentelor prezentate în prima secțiune a acestui articol. Pe de altă parte, Nota concluzionează astfel evocând în cuprinsul celei de-a treia secțiuni mai multe argumente neîntemeiate. Din dorința de a nu relua cele arătate mai sus, în acest context mă voi rezuma la a critica punctual considerentele Notei.

Analiza pornește de la o afirmație corectă: „*valabilitatea actului de procedură este guvernată de principiul tempus regit actum*”. Într-adevăr, valabilitatea se apreciază astfel, dar efectul întreruptiv de prescripție este guvernat de principiul aplicării legii penale mai favorabile. Nu putem omite mențiunile ce însoțesc această afirmație în nota de subsol nr. 5. Observăm că Nota face trimitere la considerente cuprinse într-o opinie separată la Decizia nr. 297/2018 a CCR, așadar într-un act lipsit de forță jurisdicțională. În orice caz, chiar și mențiunile făcute prin raportare la această opinie separată sunt neîntemeiate. Astfel, se arată că preponderent, în dreptul român, din perspectivă istorică, prescripția are o natură juridică procesuală. Afirmația este neadevărată luând în considerare atât literatura de specialitate citată anterior, cât și jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a fostului Tribunal Suprem. De asemenea, în favoarea aceleiași naturi juridice preponderent procesuale este invocat dreptul comparat. Nicidecum nu se poate face vorbire de o preponderență în dreptul comparat. Dimpotrivă, sistemele de drept ale statelor europene sunt divizate între cele două abordări. În Decizia nr. 511/2013 a Curții Constituționale se amintește că, de exemplu, doctrina spaniolă și cea italiană subliniază caracterul de instituție de drept material al prescripției răspunderii penale. În fine, nici în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului nu s-a afirmat că prescripția răspunderii penale ar reprezenta o instituție de drept procesual. Dimpotrivă, jurisprudența instanței europene este adaptată la specificul legislațiilor naționale și maleabilă în funcție de diferite situații concrete. Într-adevăr, în cauza Coeme și alții c. Belgiei¹³, Curtea a constatat că nu s-au încălcat dispozițiile art. 7 din Convenție. *Nota bene*, dreptul belgian privește dintotdeauna instituția prescripției ca fiind una de drept procesual, aceasta fiind viziunea explicită a Curții de Casație din acest stat. Însă, în același timp, în cauza Antia și Khupenia c. Georgiei¹⁴, Curtea a constatat încălcarea art. 7 din Convenție într-o situație în care termenul de prescripție se împlinise.

În continuare, Nota face referire la Deciziile nr. 511/2013 și nr. 341/2014 pentru a argumenta natura de drept procesual a instituției prescripției răspunderii penale. Reamintim că în aceste decizii Curtea Constituțională nu și-a fundamentat raționamentul pe o pretinsă natură de drept procesual a instituției prescripției, ci pe balansarea unor diferite interese ale statului, apreciind că prevalează interesul protejării dreptului la viață în raport de reglementările concrete. Pe de altă parte, nu putem accepta nicidecum afirmația potrivit căreia „*Curtea se ferește să explicitizeze natura juridică a prescripției*”. Această explicitare o identificăm facil în Decizia nr. 297/2018: „*Astfel, prescripția răspunderii penale este, din punctul de vedere al naturii sale juridice, o cauză de stingere a răspunderii penale și, prin*

¹³ Hotărârea din 22 iunie 2000.

¹⁴ Hotărârea din 18 iunie 2020.

urmare, a acțiunii de tragere la răspundere penală, cauză determinată și justificată de efectele trecerii timpului asupra nevoii societății de tragere la răspundere penală. Aceasta, întrucât, după trecerea unui anumit interval de timp, de la momentul săvârșirii infracțiunii, aplicarea unei pedepse penale nu mai contribuie la realizarea scopului legii penale, nemaexistând necesitatea social-politică ce determină mecanismul juridic al angajării răspunderii penale”.

De asemenea, în Decizia nr. 1092/2012 se arată: „Astfel, Curtea constată că prin efectele sale prescripția, așa cum s-a arătat mai sus, înlătură răspunderea penală. Aceasta înseamnă că există o asemenea răspundere, dar care, prin efectul prescripției, este înlăturată. În unele legislații, efectul juridic al prescripției este arătat prin aceea că "înlătură acțiunea penală". Acest punct de vedere este parțial exact, **deoarece prescripția aparține dreptului penal material, și nu dreptului procesual penal. Așa fiind, prescripția este o cauză de înlăturare a răspunderii penale. Este adevărat că, înlăturându-se răspunderea penală, se înlătură și acțiunea penală, dar acesta este un efect derivat, de ordin procesual, ce decurge din primul efect, din înlăturarea răspunderii penale, efect de ordin material.** Prin urmare, prescripția răspunderii penale apare ca o cauză de înlăturare a răspunderii penale și, pe cale de consecință, ca o cauză de înlăturare sau de neaplicare a pedepsei. Această cauză face să înceteze dreptul de a trage la răspundere penală și a obligației corespunzătoare. Prescripția are așadar caracterul unei renunțări a statului de a mai aplica pedeapsa pentru o faptă săvârșită, cu condiția trecerii unui anumit termen sau interval de timp de la data săvârșirii faptei. Prin urmare, este de observat că, dat fiind caracterul de normă de drept penal material, nu se impune instituirea unor dispoziții tranzitorii, întrucât, în acord cu art. 15 alin. (2) din Constituție reflectat în art. 13 din Codul penal, legislația prevede soluția de urmat în cazul conflictului de legi” (s.n.). Așadar, în realitate, Curtea nu s-a ferit niciodată să expliciteze natura juridică a prescripției.

O altă afirmație neîntemeiată din cuprinsul Notei este următoarea: „prevederile art. 155 alin. 1 din Codul penal declarate neconstituționale au o natură juridică dublă, de normă de drept penal substanțial (cursul termenului de prescripție, prescripția specială a răspunderii penale) și de normă de drept penal procesual (actul de procedură îndeplinit în cauză, clasarea/încetarea procesului penal), în speță, întreruperea cursului prescripției răspunderii penale”. Fără a mai relua argumentele deja evocate în legătură cu valabilitatea și efectele actului de procedură, nu putem să nu ne întrebăm cum se poate argumenta că întreruperea cursului prescripției răspunderii penale este o normă de drept penal procesual, dar „prescripția specială”, adică tocmai consecința întreruperii cursului prescripției, este o normă de drept penal substanțial. Singurele efecte ale întreruperii cursului termenului de prescripție sunt cele indicate de art. 155 alin. 2-4 C.pen. Or, în legătură cu acele efecte se admite natura de instituție de drept substanțial, dar cauza, respectiv întreruperea, ar avea natură de instituție de drept procesual?

În fine, argumentele referitoare la suspendarea cursului prescripției răspunderii penale nu fac decât să întărească natura substanțială a întreruperii cursului. Apreciez că discuția se poartă în termeni similari. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale aparține dreptului substanțial și se supune regulii *mitior lex*. Ipotezele concrete de suspendare reprezintă incidente procesuale care au atât efecte în plan procesual, cât și în plan substanțial, reprezentând acele situații la care face trimitere art. 156 C.pen.

Având în vedere cele expuse mai sus, „Concluzia 1” este neîntemeiată. Examinarea efectelor neconstituționalității art. 155 alin. 1 Cod penal antrenează categoric principiul legii penale mai favorabile.

IV. ACTELE DE PROCEDURĂ (NE)ÎNTRERUPTIVE DE PRESCRIȚIE DIN PERIOADA 1 FEBRUARIE 2014 - 25 IUNIE 2018

În această secțiune, conținutul Notei nu reprezintă decât consecința raționamentelor expuse în secțiunile anterioare ale acesteia. Astfel, în mod previzibil, cele arătate în legătură cu actele de procedură din perioada 1 februarie 2014 - 25 iunie 2018 sunt considerații eronate din punctul de vedere al regulilor de drept aplicabile.

Într-adevăr, Decizia nr. 358/2022 subliniază că în perioada 26 aprilie 2018 - 30 mai 2022 „fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale”. Această constatare produce, însă, importante consecințe din punctul de vedere al aplicării legii penale mai favorabile, consecințe nereținute în Notă. Prin raportare la Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale, *mitior lex* presupune aplicarea globală a unui fond legislativ. Or, perioada menționată reprezintă lege penală mai favorabilă prin aceea că fondul legislativ nu permite întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale. *Nota bene*, în asemenea situații nu se pune nicidecum problema unei aplicări *ex tunc* a Deciziei nr. 297/2018, ci pur și simplu a retroactivității și ultraactivității legii penale mai favorabile în temeiul art. 5 C.pen.

Nu pot avansa în analiza Notei fără a menționa și nota de subsol nr. 12. Se arată că „în orice caz, instituția întreruperii cursului prescripției a existat neîntrerupt în legislație și nu există vreo decizie a CCR care să constate contrariul. Între 2018 (Decizia nr. 297/2018) și 2022 (Decizia nr. 358/2022), Codul penal a prevăzut în art. 155 întreruperea cursului prescripției, iar O.U.G. nr. 71/2022 a asigurat continuitatea instituției întreruperii și după publicarea Deciziei nr. 358/2022. Paragraful 73 din Decizia nr. 358/2022 face referire doar la pretinsa inexistență a vreunui caz care să permită întreruperea între 2018 și 2022”. În primul rând, frapază utilizarea sintagmei „pretinsă inexistență” în legătură cu un considerent explicit al Curții Constituționale, obligatoriu prin mijlocirea dispozițiilor constituționale. Atribuirea adjectivului „pretinsă” pare că pune la îndoială tocmai această forță obligatorie derivată din Constituție.

În al doilea rând, în mod evident, însăși instituția întreruperii într-o reglementare generală nu a existat în legislație în perioada respectivă. Desigur, o excepție este art. 155, alin. 5 C.pen., acesta neprezentând însă importanță în contextul prezentei discuții. Revenind la cazurile generale de întrerupere, ulterior Deciziei nr. 297/2018, textul art. 155, alin. 1 C.pen. a devenit următorul: „Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea”. Textul este unul vădit neinteligibil. O instituție juridică nu poate exista prin reglementarea sa neinteligibilă. Putem imagina exemple similare. Dacă art. 35, alin. 1 C.pen. ar avea exclusiv conținutul „Infrațiunea este continuată când o persoană”, am putea susține că legislația cuprinde instituția infrațiunii continuate? Dacă art. 104, alin. 1 C.pen. ar avea exclusiv conținutul „Dacă pe durata supravegherii persoana condamnată”, am putea susține că legislația cuprinde instituția revocării liberării condiționate? Exemplele pot continua la nesfârșit.

Citatul invocat din Decizia nr. 358/2022¹⁵ în sensul că acesta ar fi în acord total cu concluzia din Notă este o nouă situație de citare trunchiată. Respectivul pasaj nu este redactat pentru a susține o pretinsă inaplicabilitate a principiului legii penale mai favorabile. Acel pasaj trebuie citit într-o cheie de deculpabilizare justificată a Curții Constituționale. Fraza anterioară din paragraful 74 este următoarea: „*Curtea constată că o astfel de consecință este rezultatul nerespectării de către legiuitor a obligațiilor ce îi revin potrivit Legii fundamentale și a pasivității sale, chiar și în ciuda faptului că deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție semnalau încă din anul 2019 practica neunitară rezultată din lipsa intervenției legislative*”. De asemenea, este de notat și fraza imediat următoare citatului oferit în notă: „*Astfel, Curtea observă că termenele de prescripție generală reglementate de dispozițiile art.154 din Codul penal nu sunt afectate de deciziile Curții Constituționale*”. Per a contrario, întreruperea cursului prescripției și, pe cale de consecință, „prescripția specială” sunt afectate de deciziile Curții Constituționale.

În fine, tocmai „*jurisprudența ulterioară Deciziei nr. 297/2018 a CCR*” care „*a considerat că, pentru a avea efect întreruptiv de prescripție, actele de procedură trebuie să fi fost îndeplinite în condițiile descrise în acea decizie*” demonstrează fără putință de tăgadă că practica judiciară, chiar cea a Înaltei Curți de Casație și Justiție, apreciază că întreruperea cursului prescripției aparține dreptului substanțial. Jurisprudența amintită a considerat eronat că Decizia nr. 297/2018 are natură interpretativă. Dar, de dragul argumentării, să luăm în calcul un asemenea caracter. Dacă, într-adevăr, întreruperea cursului prescripției s-ar aprecia după regula *tempus regit actum*, de ce a mai considerat jurisprudența că actele de procedură *trebuie să fi fost îndeplinite* în condițiile descrise în Decizia nr. 297/2018? În mod evident, pentru a aprecia astfel, jurisprudența a considerat că întreruperea cursului prescripției se supune principiului legii penale mai favorabile.

V. ACTELE DE PROCEDURĂ (NE)ÎNTRERUPTIVE DE PRESCRIPȚIE DUPĂ DATA DE 30 MAI 2022

Din nou, Nota operează cu premisa eronată a inaplicabilității principiului legii penale mai favorabile. Întreruperea cursului termenului de prescripție se va aplica numai în cazul faptelor săvârșite „sub imperiul legii noi”, cea care reglementează pentru viitor cazurile de întrerupere, respectiv O.U.G. nr. 71/2022. Apreciez că această concluzie derivă suficient de clar din cele expuse mai sus, motiv pentru care nu voi mai face expuneri suplimentare.

Totuși, o mențiune distinctă se impune. În această secțiune, concluziile Notei devin contradictorii cu ele însele. Astfel, în secțiunea a 7-a se arată că în perioada 25 iunie 2018 - 30 mai 2022 „*efectul întreruptiv s-a raportat exclusiv la actele care se comunică suspectului sau inculpatului*” și, prin raportare intervenția O.U.G. nr. 71/2022, respectiv ieșirea din pasivitate a legiuitorului, rezultă o „*situație față de care actele respective pot fi validate de instanțe*”. Or, dacă se apreciază în Notă că, de fapt, și în intervalul dintre cele două decizii ale Curții Constituționale au existat acte care au întrerupt eficient prescripția, de ce, în cuprinsul

¹⁵ „*De asemenea, Curtea subliniază că rațiunea care a stat la baza pronunțării Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018 nu a fost înlăturarea termenelor de prescripție a răspunderii penale sau înlăturarea instituției întreruperii cursului acestor termene, ci alinierea dispozițiilor art.155 alin. (1) din Codul penal la exigențele constituționale*”.

secțiunii nr. 5, se arată că „se impune, în special în cauzele în care s-au efectuat acte care se comunică suspectului sau inculpatului în perioada 25 iunie 2018 - 30 mai 2022, să se efectueze de îndată acte cu această natură”?

VI. JURISPRUDENȚA CJUE ȘI RAPORTUL CU DECIZIA CCR NR. 358/2022

În legătură cu această chestiune, am făcut mențiuni concrete în articolul publicat anterior pe acest subiect¹⁶. Intenționez să nu reiau precizările deja făcute. Se impun numai unele detalieri prin raportare la argumentele invocate în Notă.

Se arată că „în cauzele aflate în cursul urmăririi penale sau al judecării, ce vizează infracțiuni care afectează interesele financiare ale Uniunii Europene (infracțiunile prevăzute în secțiunea 4 din Legea nr. 78/2000, infracțiunea de evaziune fiscală atunci când are ca obiect sustragerea de la plata TVA și infracțiunea de contrabandă), supremația dreptului Uniunii impune continuarea urmăririi sau a judecării în cazurile în care termenul de prescripție generală este împlinit, câtă vreme nu este împlinit încă termenul de prescripție specială”. Anterior analizării cauzelor CJUE invocate în susținerea acestei teze, nu putem să nu ne întrebăm de ce, în baza „dreptului Uniunii”, limita este reprezentată de termenul de prescripție specială? De ce un termen, de exemplu, de 8 ani este insuficient, dar unul de 12 ani sau de 16 ani este suficient? Jurisprudența CJUE nu face referire la nici o astfel de limită, la nici un număr de ani în care răspunderea penală s-ar putea prescrie. Ne punem această întrebare deoarece Nota extrage concluzii eronate din deciziile pronunțate de CJUE în cauzele *Taricco*. Niciunde CJUE nu impune termene de prescripție mai lungi decât cele prevăzute deja de Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal (acestea fiind oricum depășite de termenele generale de prescripție din dreptul nostru), ci doar impune ca infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene să nu fie tratate în dreptul intern în mod discriminatoriu față de celelalte infracțiuni în ceea ce privește prescripția.

În ceea ce privește hotărârea CJUE din cauza C-105/14, cunoscută sub denumirea *Taricco I*, considerentele Curții nu s-au rezumat la a constata că o „întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale, având ca efect prelungirea termenului de prescripție cu doar o pătrime din durata sa inițială ar încălca dispozițiile art. 325 TFUE”. În plus, CJUE subliniază în aceeași hotărâre următoarele: „instanței naționale îi va reveni sarcina să verifice dacă dispozițiile naționale în cauză se aplică în cazurile de fraudă în materie de TVA în același mod ca în cazurile de fraudă aducând atingere numai intereselor financiare ale Republicii Italiene, astfel cum impune articolul 325 alineatul (2) TFUE”. De asemenea, se cuvine subliniat că termenele generale de prescripție în cazul infracțiunilor care ar aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene sunt, în dreptul intern, fie de 8, fie de 10 ani. Or, Curtea nu a impus nici explicit, nici implicit o posibilă imprescriptibilitate a răspunderii penale în cazul acestor infracțiuni. Termene de 8 sau de 10 ani sunt unele ce pot fi privite ca fiind rezonabile în raport de natura faptelor. În orice caz, aceste termene nu diferă față de termenele de prescripție stabilite în cazul unor infracțiuni ce aduc atingere numai intereselor financiare ale statului român.

Hotărârea pronunțată în cauza *Taricco I* nu poate fi, oricum, privită separat de

¹⁶ D. Pârgaru, op. cit., p. 54-55.

hotărârea pronunțată de CJUE în cauza C-42/17, cunoscută sub denumirea *Taricco II*. Nota subliniază corect premisele hotărârii *Taricco II*, respectiv împrejurarea că dreptul italian califică prescripția răspunderii penale „ca o instituție aparținând în întregime dreptului penal material, prin urmare aflată în totalitate în legătură cu principiul legalității incriminării și al pedepsei și cu principiul subsidiar acestuia, cel al previzibilității răspunderii penale”. Tocmai din aceste motive, considerentele CJUE din *Taricco II* sunt cele deplin aplicabile în problema noastră *pendinte*. Cum am arătat, și în dreptul român prescripția aparține în integralitate dreptului material. Curtea Constituțională menționează o aparentă dublă natură doar prin aceea că se produc efecte derivate și pe tărâm procesual (înlăturarea acțiunii penale).¹⁷ Or, în mod evident, și în dreptul italian asemenea efecte derivă din natura principală a instituției de a fi una de drept material, respectiv de a împiedica tragerea la răspundere penală. Așadar, excepțiile evocate de CJUE în cauza *Taricco II* sunt pe deplin aplicabile și în chestiunile ce fac obiectul prezentei analize.

În fine, astfel cum am arătat în articolul precedent, „se poate observa cu ușurință specificitatea problemei analizate” în hotărârea pronunțată de CJUE în cauzele conexe C-357/19, C-379/19, C-547-19, C-811/19 și C-840/19. „Prin comparație, problema curgerii termenului de prescripție reprezintă o chestiune generală, vizând întreg ansamblul normativ penal”.

VII. ACTELE DE PROCEDURĂ (NE)ÎNTRERUPTIVE DE PRESCRIPȚIE DIN PERIOADA 1 FEBRUARIE 2014 - 25 Iunie 2018

Concluzia acestei secțiuni este în sensul că inclusiv în această perioadă au operat cauze de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale - altele decât cazul prevăzut la art. 155, alin. 5 C.pen., respectiv au condus la această consecință actele comunicate suspectului sau inculpatului. Această afirmație este una chiar *mai* neîntemeiată (iertată să îmi fie exprimarea!) decât cele din cuprinsul celorlalte secțiuni.

Nota subliniază că la momentul respectivelor acte procedurale „era necunoscut caracterul de decizie simplă (extremă) al deciziei CCR nr. 297 din 2018”. În plus, deoarece „în majoritatea cazurilor, instanțele de judecată au apreciat că era vorba despre o decizie interpretativă”, „intervenția legiuitorului nu era imperativ necesară”.

În primul rând, intervenția legiuitorului în urma unei decizii simple a Curții Constituționale nu este un demers care să poată fi apreciat ca fiind mai mult sau mai puțin, mai imperativ sau mai puțin imperativ necesar.

În al doilea rând, Decizia nr. 358/2022 nu a avut rolul de a „stabili cu certitudine” caracterul de decizie simplă a celei din anul 2018. Acest caracter era stabilit deja prin însăși decizia din 2018. Sublinierea caracterului de decizie simplă în considerentele Deciziei nr. 358/2022 a fost necesară exclusiv pentru a construi argumentarea în sensul că textul art. 155, alin. 1 C.pen., cel rămas după decizia din anul 2018 („Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea”), este unul neconstituțional. Curtea Constituțională nu are în atribuții pronunțarea de „decizii explicative ale propriilor decizii”.

În al treilea rând, împrejurarea că majoritatea instanțelor au aplicat greșit Decizia nr. 297/2018 nu poate reprezenta izvor de drept. A considera că astfel se justifică neintervenția legiuitorului cu consecința că aprecierea greșită a majorității instanțelor ar produce efectul

¹⁷ A se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1092/2012 a Curții Constituționale.

juridic al subzistenței cauzelor de întrerupere a cursului prescripției echivalează cu o încălcare a principiului separației puterilor în stat.

Un alt pretins argument în sensul operabilității în perioada 2018-2022 a cazurilor de întrerupere este reprezentat de faptul că „*efectul Deciziei nr. 358/2022 se produce pentru viitor, legiuitorul prin OUG nr. 71/2022 remediind (a pus în conformitate) textul declarat neconstituțional, anterior intervenirii efectului că acest text nu se mai aplică*”. Într-adevăr, deciziile Curții Constituționale produc efecte pentru viitor. Dar textul care nu se mai aplică ulterior Deciziei nr. 358/2022 este următorul: „*Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea*”. Decizia nr. 297/2018 este, de asemenea, una pronunțată de Curtea Constituțională și, de asemenea, produce efecte obligatorii pentru viitor. Efectul pentru viitor al deciziei din anul 2018 este încetarea efectelor juridice ale normei care reglementează cazurile de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale - în esență, lipsa posibilității de a opera întreruperea cursului prescripției în temeiul art. 155, alin. 1 C.pen.

Pe cale de consecință, în mod evident, astfel cum sublinia și instanța de contencios constituțional, în perioada dintre cele două decizii fondul legislativ nu a cunoscut cazuri generale de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale.

VIII. MĂSURI REFERITOARE LA CAUZELE ÎN CURS (URMĂRIRE PENALĂ ȘI JUDECATĂ)

Chestiunile menționate în această din urmă secțiune a Notei nu reprezintă aprecieri pe fondul problemei. Reprezintă, mai degrabă, îndrumări (dispoziții) date de la nivelul Cabinetului procurorului general către toți procurorii din cadrul structurilor ierarhice ale parchetului. În ciuda unei asemenea diferențieri față de natura celorlalte aserțiuni din Notă, subsemnatul se simte obligat să sublinieze unele aspecte și în legătură cu conținutul aceste secțiuni.

Potrivit art. 3 alin. 1¹ din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, „*procurorii sunt independenți în dispunerea soluțiilor, în condițiile prevăzute de Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare*”. Potrivit art. 64 alin. 2 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, „*În soluțiile dispuse, procurorul este independent, în condițiile prevăzute de lege. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei judecătorilor și procurorilor, intervenția procurorului ierarhic superior, în orice formă, în efectuarea urmăririi penale sau în adoptarea soluției*”. Potrivit art. 67 alin. 2 din același act normativ, „*Procurorul este liber să prezinte în instanță concluziile pe care le consideră întemeiate, potrivit legii, ținând seama de probele administrate în cauză. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii intervenția procurorului ierarhic superior, pentru influențarea în orice formă a concluziilor*”. Apreciez că prin demersul de a trasa coordonatele în care ar urma să se desfășoare activitatea procurorilor în legătură cu subiectul *pendinte*, deci, cu alte cuvinte, de a recomanda (unele persoane ar putea susține chiar că recomandările poartă forma unor dispoziții ierarhice obligatorii) modul în care trebuie prezentate concluzii sau în care trebuie soluționate dosare în care se ridică problema prescripției răspunderii penale, ne aflăm cel puțin în situația de a pune în discuție dispozițiile legale anterior citate.

În susținerea îndrumărilor (dispozițiilor), se invocă în Notă faptul că „*organizarea activității nu se poate realiza în afara acestei funcții de control, necesară pentru a asigura o*

unitate de acțiune a procurorilor, pentru realizarea unitară a rolului constituțional al parchetelor, acela de a apăra interesele generală ale societății". De asemenea, se invocă principiul controlului ierarhic superior. Or, potrivit art. 132, alin. 1 din Constituția României, în ordinea principiilor care guvernează activitatea procurorilor, principiul controlului ierarhic este ultimul evocat, ulterior principiului legalității și principiului imparțialității. Dispoziția este reluată în aceeași formă atât în Legea nr. 303/2004, cât și în Legea nr. 304/2004. Mai mult, principiul controlului ierarhic nu permite încălcarea dispozițiilor anterior citate.

În plus, Nota invocă *exclusiv* rolul parchetelor de a apăra interesele generale ale societății. Or, chiar de la nivel constituțional, acest rol nu este unul exclusiv. Potrivit art. 131 alin. 1 din Constituție, Ministerul Public trebuie să apere ordinea de drept, drepturile și interesele cetățenilor. De asemenea, art. 4 alin. 1 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor instituie obligația de asigurare a supremației legii.

Las cititorului libertatea absolută de apreciere în legătură cu incidența dispozițiilor legale menționate mai sus.